

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תקמג ♦ שנה יא ♦ פרקי אבות

פ' אמור ♦ פסח שני ה'תשפג

דברי אלוקים חיים מרוך רבינו הגה"ק זיע"א

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם **לנפש לא יטמא בעמיו**, ולהלן בפסוק (כב, א, ב), כתב וידבר ה' אל משה לאמור דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקודשי ישראל וגו'.

ויש לדקדק בפסוקים האלו באמרו "אמור" ולא אמר ודיברת או וציית, וגם הכפל לשון שאמר "אמור" ואמרת, וגם מה שכתב הכהנים בני אהרן, האם אנו יודעים מי הם הכהנים, אם לא שהם בני אהרן. וכן להלן (בפסוק כב, א, ב) כתב דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקודשי בני ישראל וגו' ולא קאמר הכהנים.

והנה רש"י הק' כתב ליישב כמה מהדקדוקים שמה שאמר הכתוב אמור ואמרת הכוונה הוא להזהיר גדולים על הקטנים, ומש"כ בני אהרן הכהנים, הוא כדי להוציא את החללים וכן לאפוקי בנות אהרן, אבל בעלי מומין הם בכלל בני אהרן, וכשרים הם ויש בהם כל מצוות הכהונה.

והנה נפרש בעז"ה הפסוקים הק' בדרך רמז בעניני מוסר וחסידות, ומקודם נקדים להביא דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך שכתב לומר כך, שיש שני גווני צדיקים, יש צדיקים שהם נתקדשו מאבותיהם, שהיו קדושים ויראים ושלמים, ולכן התורה מחזרת על אכסניא שלה והם מלאים תורה ומצוות, ומחמת שזכות אבותם מסייעתם, אבל לפעמים הם יכולים לבוא על ידי זה לפניו וגדלות ויפלו מהר ממדרגתם.

אבל יש צדיקים הנקראים "מזירים" על שם פרישותם מעצמם מכיון שהם בני עניי הדעת, והצדיקים ההם לא במהרה הם יכולים ליפול ממדרגתם הקושה, דמכיון שאין להם על מה שיסמוכו, הם נכנעים בדעתם ומשגיחים על עצמם בעינא פקיחא תמיד בלי הפסק שלא יפלו ח"ו ממדרגותם חזו מש"כ "אמור אל הכהנים בני אהרן" שזה רמז לאותן הצדיקים אשר הם בני צדיקים והם נראים "בני אהרן" תזהיר אותם מאוד שלא יעלה על מחשבתם כלל יחוס אבותיהם, ורק שיזנרו ויפרשו לעצמם פרישות מחדש ויבחרו להם הדרך הטובה, חה מה שכתב דבר אל אהרן ואל בניו, וינזרו מקודשי בני ישראל, ר"ל שגם הם יהיו מזירים ופרושים מעצמם וישגיחו גם כן על עצמם מאוד, ולא ישגיחו על זכות אבותם, כדי שלא יבוא להם חלילה, איזה התנשאות מחמת יחוסיהם, כי תועבת ה' כל גבה לב.

חה פירוש "אמור ואמרת" שהוא רמז לשתי מדרגות, שה' ציוה למשה שהוא צריך לחזור הדבר אליהם ולכפול להם הדבר, כדי שלא יחשבו שזכות אבותם הוא מסייעתם, ויפלו חלילה, ע"י זה לגיאות, ואז לא יפעלו כלום, חה מה שכתב "ואמרת אליהם פירוש שלא ישגיחו על זכות אבותיהם, כי אם על עצמם, חהו אמירה שתאמר להם את תיבת "אליהם" שיביטו רק על עצמם, חהו אמירה שתאמר להם את תיבת אליהם, שיביטו רק על עצמם כאילו אין להם זכות אבות כלל, חהו מש"כ לנפש לא יטמא בעמיו" כי על ידי עמיו, שהם היחוס אבותם, הם יכולים לטמא הנפש, ולכן הוכפל להם הדבר הזה מאוד, שיהיה להם הרגל דבר, ויבחרו הדרך הישרה ואז טוב להם ע"כ.

דברות קודש מרוך רבינו עט"ר שליט"א

אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם **לנפש לא יטמא בעמיו** ופירש רש"י: אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים. יש לדקדק לשון הכתוב במה שאמר אמור אל הכהנים 'בני אהרן', ומה בא זה ללמדנו, וכי מי אינו יודע שהכהנים הם בני אהרן.

ומבאר רבינו הק' בעל החוקי חיים זיע"א בזה כי הכתוב מורה דרך לכל אהה המקיימים "להזהיר גדולים על הקטנים" ומוכיחים את זולתם, שלא יהיו כמותם המוכיחים את אחרים בשעה שהם עצמם ריקנים מכל לחלוחית של קדושה, רק צריכים להיות 'בני אהרן' דהיינו לדבק במדתו של אהרן - שאע"פ שהיה הולך ממחנה למחנה לעשות שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, בכל זאת היה דומה למלאך ה' צב-אות דכתיב (מלאכי ב, ז) כי שפתי כהן ישמרו וגו' כי מלאך ה' צב-אות הוא, ולכן היה יכול לפעול באמירתו.

וזוהו אמור ואמרת רמז על תנאי התוכחה כי אמור דברי מוסר לאחרים הוא דבר קל מאוד, אבל צריך שיתבונן קודם באמירה, אם כבר הוכיח את נפשו, וזהו אמור כי קודם אמירת דברי מוסר לאחרים צריך להקדים 'ואמרת' לעצמך, והיינו שתקדים לומר לנפשך את מה שצריכה לתיקונה, ולאחר מכן תוכל לומר דברי מוסר לאחרים.

כן רואים אנו שהתורה מצווה בראשית פרשתנו את הכהנים שלא יטמאו למת, אולם הצייוו בא בלשון כפולה: "אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם". כפל-הלשון "אמור... ואמרת" בא ללמד שיש צורך "להזהיר גדולים על הקטנים".

אין זו הפעם היחידה שהתורה מצווה את הגדולים על הקטנים. חז"ל אומרים, שציווי זה נאמר על שלושה דברים: איסור אכילת שקצים, איסור אכילת ושתיית דם, איסור טומאת כוהנים.

מדוע דווקא בשלושה עניינים אלה ראתה התורה לנכון להדגיש את חשיבותו של החינוך? אין זאת, אלא משום שבכל אחד משלושה אלה עלול המחנך לבוא לידי רפיון ויאווש, ולכן צריכה התורה לחזק את ידינו.

כן מפרשים "להזהיר" לשון "זוהר" שהגדולים יקרינו ויזהירו את הזוהר ואת האור בקטנים דהיינו צעירי הצאן אלו התיישים. כן מפרשים להזהיר את הימים הגדולים על הימים הקטנים.

וכמו שפירש בסה"ק נועם אלימלך על דברי רש"י ז"ל 'להזהיר גדולים על הקטנים', שצריך להכין עצמו בשעת גדלות על ימי הקטנות, וזהו 'להזהיר גדולים על הקטנים' שצריך לבקש רחמים בימי הטוב בעידן גדלות שהקב"ה לא ישליכנו מעל פניו בעידן קטנות ויוכל לחזור ולעלות, בסולם בית אל.

וכפי שכבר פירשו 'ברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים' אם הקטנים הם מחוברים לגדולים אזי הם בכלל ברכה

עין תחת עין שן תחת שן (כד, יט-כ)

פירוש חז"ל (בבא קמא פד.) שהכוונה לממון מרומזת בפסוק שלפנינו, שהיה לו לכתוב "עין בעד עין".

ולמה כתב "עין תחת עין"? אלא שבא לרמז שהעונש על פגיעה בעין הוא "תחת עין", האותיות הנמצאות מתחתם (אחרי) לאותיות המילה ע"ן, אחרי האות ע' באה פ', אחרי האות י' באה אות כ' ואחרי האות נ' באה אות ס'. שלוש אותיות אלו מצטרפות למילה "כסף" - רמז לדבר שהפוגע בעין חברו משלם את ערך העין.

אבות עיתר

ימי הספירה

והנה אנו נמצאים בימי הספירה שהמה ימי הקטנות שנוהג בהם דיני אבלות במקצתם מחמת פטירתם של תלמידי רבי עקיבא, ופרשת אמור נמצא בימים האלו, ובזו הפרשה כתוב שמירת שבת וכל המועדים וימים הטובים שהם ימי הגדלות כנודע, ומובא (בספר חיים ושלום) מהרה"ק המנחת אלעזר ז"ע שהכוונה בזה להאיר בהם מבחינת גדלות בתוך ימי הדינים והקטנות להמתין, וזה שפירש רש"י הק' להזהיר גדולים על הקטנים, שלהזהיר זה הוא מלשון "הזהירו כזוהר הרקיע" וקאמר הכוונה שקריאת ימי הגדלות של הימים טובים שכתובין בפרשה זו הוא כדי להזהיר גדולים על הקטנים, בימים אלו של ספירה כדי להאיר לנו את הימים האלו.

(מרו רבינו ז"ע ב' ויגד משה)

הנה בימי הספירה שהם ימי התשובה ממתקים הכל, ומטילים הדינים על שונאי ישראל, ופועלים במ"ט יום שיהיה הרשע מ"ט לפני צדיק ולא להיפוך, ומ"ט גימטריא לב טוב, לעשות לעצמו לב טוב לקבלת התורה הקדושה, וכן יובל עם הכולל גימטריא לב טוב, שמורה שעל ידי לב טוב בא לעלמא דחירות שיובל מורה עליו שמשם נמתק הכל.

זרע קודש

צריך ביאור איך ספרו ספירת העומר במדבר, הלא לא יכלו לומר היום כך וכך לעומר, שהרי לא הקריבו העומר, ולדעתי נראה שבאמת ספרו, שכן משמע מזוה"ק שהמצוה היתה התחלת תיכף מיציאתם ממצרים, ונראה שספרו ליציאת מצרים.

מנהג ישראל תורה היא, שכותבין באגרת למספר בני"ג, לפי שאסור להסיח דעתו מהספירה, שצריכין להיות שבע שבתות תמימות, וכמש"כ בזה"ק דצריך דלא יתאבד מינייה חושבנא דא, וכן נהגתי בעצמי לומר כמה פעמים ביום בלי ברכה היום כך וכך לעומר.

(מנחם ציון-רימנוב)

אך הענין כך הוא, דעיקר הספירה הוא לשוב בתשובה מכל העוונות, ולקדש ולטהר את עצמו ולתקן המידות, ובאמת לא יוכל האדם לקדש ולטהר את עצמו כפי הראוי ונכון לפי מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, וכן לא יוכל לתקן את אשר עיוות לגמרי, אך הבורא ברוך הוא חפץ חסד הוא, וצוה על האדם לעשות בכל יכולתו תשובה ולקדש את עצמו בכל כוחו, רק שידע האדם זאת בעצמו שלא השלים חוקו עדיין, ולא יצא ידי חובתו עדיין, ובלב נשבר ונדכה יצפה לרחמי שמים לסיוע לדעילא, שהקב"ה ישלים כל מה שיכול הוא.

(דברי יחזקאל)

חודש אייר

חודש אייר. הנה נודע דברי הרבי ר"ב מפרשיסחא זצלה"ה ז"ע, ר"ת אייר - אני ד' רופאיך, וכו', כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ד' רופאיך, וחז"ל אמרו (סנהדרין ק"א) וכי מאחר שלא שם, רפואה למה, וחז"ל אמרו שהקדים רפואה למכה, כי מטרת האב הרחמן איננו לייסר ולהכות ח"ו, כי כוונתו רק בתכלית היסורין, והיינו הרפואה, ואין באפשרי להיות הרפואה בלתי היות מכה מקודם, וכו', וזה וכל המחלה אשר שמת במצרים וכו', כי במצרים היה תכלית כוונתו בהיסורין, אבל לא כן בעדת עם קודש, כי אני ד' רופאיך, כוונתו בהרפואה, והקדים רפואה למכה, וכו', גם הם ימי הרפואה, וכנודע אייר בגימ' אר"ך מלשון ארוכה ומרפא, וגם חכמי הרפואה אומרים שהם ימי הרפואה.

(ישמח ישראל)

והנה שמעתי לפרש הדברים על פי דרכו של הרבי ר' אלימלך ז"ע, אבל קצת באופן אחר ולומר שאע"פ שדרך העולם הוא שמתגאים ביחוס וסומכין על זה מ"מ ציינו שיש אופנים שהיחוס מביא לאדם להיות שפל בעיניו ואדרבה מביאו למידת העניויות באופן שהוא חושב מי אני נגד אבותי הק' פארי היחוס שאני כלום נגדם ונגד גדולתם וקדושתם ועשייתם רצון ה' יתברך ואיך אני נראה נגדם ולכן הוא מתחזק כל הזמן ורוצה להגיע למעשי אבותיו.

אבל הצדיק שאין לו יחוס והוא ממשפחה פשוטה ביותר הוא יכול להגיע למידת הגאווה ולחשוב כי הוא נגד אבותיו צדיק הוא, ואדרבה הוא חשוב ביותר שהוא הגיע למדרגת הצדיקים מבלי שיהיה לו איזה זכות אבות, אבל הוא יכול להגיע שיתרשל ח"ו מעבודת ה' ויחשוב שדי לו בכך שהוא נגד אבותיו נקרא צדיק, אבל למעשה זה לא נכון כי האדם צריך להיות לו גאווה דקדושה, בבחינת ויגבה לבו בדרכו ה', וצריך שיאמר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב וכן אמרו חז"ל חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, כלומר דמכיון שהוא יחזיק את עצמו חשוב, הוא יפרוש מן העבירות ויעבוד את ה' יותר ויותר.

ולכן יוצא לפי זה שלהצדיק שיש לו יחוס יכול הוא להגיע לענווה הפסולה, ויכול ח"ו לגרום לו התקררות מעבודת ה' ולכן אמר הכתוב אמור אל הכהנים בני אהרן שידעו בעצמם שהם בני אהרן שידעו הם חשיבות עצמם שהם מיוחסים וקדושים מרחם, וזה יביאם שלא יהיו טמא לנפש שלא יפגמו עצמם בעבירה חלילה, כי בן מלך כשיודע בעצמו שהוא בן מלך, אז הוא יכול לבוא בהנהגתו לעשות רע וזה הוא מה שפירש רש"י להזהיר גדולים על הקטנים, שאף שהוא חשוב שהוא קטן נגד אבותיו, מכל מקום צריך להזהירו שיהיה הגדלות של היחוס אבותיו עליו, בכדי שישמור את עצמו שלא יתלכלך את עצמו, ויהיה בעיניו מיוחס ובן מלך, ועל ידי זה יחוס על נפשו וישים עין פקוחה על כל מעשיו.

ולהצדיק שאינו מיוחס יאמר הכתוב שידע שה' אומר זאת מדבר דוקא להכהנים שהם בני אהרן, שאין השכינה שורה אלא על מיוחסים שאע"פ שאין היחס עיקר בעבודת השם, מ"מ זה הרבה מסייע לעבודת השם יתברך כידוע, ולכן יקטין את עצמו הצדיק שאינו מיוחס ואל יאמר זכה לכל בשביל כוחו ועוצם ידו כי זה ענין גאווה אסורה אלא יאמר כי גם הוא מבני אברהם יצחק ויעקב, ואף על פי שיש הפסקים גדולים עד אליו, מ"מ נקראו כל ישראל בני אברהם יצחק ויעקב ובזכותם, הגיע הוא למה שהגיע בתורה ובמצוות ובקדושה, ולא יתלה שבזכותו הוא הגיע למה שהגיע ודו"ק

ונראה עוד לומר בדרך אפשר לפרש מה שכתוב אמור אל הכהנים בני אהרן ופירש רש"י להזהיר גדולים על הקטנים, עלי מה שדיברנו מזה בשבוע שעבר על הפסוק ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך וגו', והבאנו את דברי הנועם אלימלך שכ' שה' ציוה למשה שידבר תוכחה רק לאהרן אחיו הצדיק ובניו המקשיבים למוסר ולתוכחה ורוצים לשמוע שאליהם יגיד ויורה אבל לא יוכיח לאנשים לצים וריקנים שלא יכנסו הדברים לאזניהם כלל ע"ש, ולפי זה אפשר לומר גם כאן בכוונת הפסוק "אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם" כלומר שרק להם תגיד שהם צדיקים ושמעו בקולך.

ועוד הבאנו בשבוע שעבר לפרש על פי דברי השלה"ק על הפסוק אל תוכיח לץ פן ישנאיך אבל תוכיח חכם ויאהובך, כלומר שאדם הרוצה להוכיח להשני אל יוכיחו כבעס ובגנאי לומר לו לץ אתה, אלא יאמר לו שחכם אתה ולמה תעשה שטות כזאת, ואז הוא יאהב אותך ויקבל תוכחתך. ולפי זה גם כאן שכוונת הפסוק לומר למשה שיאמר אל הכהנים הק' שהם בני אהרן הק', ולכן נאה להם שלא יטמאו את עצמם לנפש, ואז זה יעשה פרי שיקבלו את דבריו שהם דברי אלוקים חיים ומאת ה' יתברך הם נאמרים.

נעימות חיים

אמר לו האיש 'כיוון שאינו מברך ברכת המזון בקול רם אלא בשקט'. ליטף הרב את הבן ושאל 'למה אתה לא מברך בקול רם?'. אמר הבן לרב 'כי אבא שלי לא מברך בכלל'. ואז אמר הרב לאבא 'עכשיו אתה מבין למה אתה קיבלת את המכה ולא בנך?'. עד כאן המעשה.

ידוע שהדמויות הכי חשובות בעיני הבנים הם האבא והאמא שלהם, ואיך שהם יראו אותם מתפללים – כך הם יתפללו. איך שהם מברכים – כך הם יברכו. ואיך שהם שומרים את השבת – כך הם ישמרו. והאדם יחשוב – אם מישהו יפקיד אצלו מאה אלף דולר לשבוע, הוא הרי ישמור עליהם בשבע עיניים ואפילו יישן איתם, וודאי שלא יפקיר אותם לאחרים. ואם כן, קל וחומר שהאדם קיבל מבורא עולם פיקדון הרבה הרבה יותר יקר, שזה הבנים והבנות. ויבין כמה צריך לשמור עליהם בשבע עיניים, וק"ו שלא להפקיר אותם, ובפרט שאחרי שהאדם נפטר בניו ובנותיו שנשארו בחיים הם אלה שמכניסים אותו לגן עדן או לגיהנם על פי מעשיהם. (מתימן יבוא)

עובדות חיים

ולא תחללו את שם קדשי (כב, לב)

פעם באה אשה אומללה לפני הרבי רבי יעקב דוד מאמשינוב זצ"ל ומררה בבכי: בנה מת ממחלת השחפת, ועתה מאיימת סכנת מות גם על הרבי השני, שאף הוא חלה במחלה זו.

פנה הרבי למלוויו ואמר: "מה האשה הזאת רוצה ממני, מי אני שאוכל לעזור לה?". כאשר הוסיפה לעמוד ולבכות, נכמרו רחמיו עליה, קם מכסאו ואמר: "אני מבטיח לך שבנך יבריא לגמרי".

התאוששה האשה מהבטחת הרבי, קמה והלכה לדרכה, תוך אמונה שלימה שבנה יבריא בקרוב, ואילו הרבי פנה למלוויו ואמר להם: "זכי מה יכולתי לעשות, אילו לא הייתי מבטיח לה שבנה יבריא, הלא היתה עומדת כאן כל היום ובוכה".

אחרי שהבטיח, עמד רבי יעקב דוד בתפלה להשי"ת, וכה אמר: "רבונו של עולם, הרי אשה זו חושבת שאני צדיק, ואם לא תקבל ברכתי עלול חלילה להגרם חילול ה' ויאמרו שדברי הצדיקים לא מועילים. אף שאין אני צדיק, הרי לדעתה אני צדיק, אנא ה' חוסה נא שלא יצא מתחת ידי חשש של חילול ה'".

ואכן נענה אותו צדיק, וברכתו ותפלותיו הועילו לרפא את בנה החולה.

(גדולי הדורות)

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב)

בספר החינוך מצוה רצ"ו כתב: שנצטוונו לקדש את השם. שנאמר "ונקדשתי בתוך בני ישראל" כלומר שנמסר נפשנו למות על קיום מצות הדת.

הרה"ק רבי שמואל מסלונים זי"ע נהג לנסוע אל הרה"ק רבי דוד משה מצירטקוב זי"ע. פעם אחת הגיעה לרבי דוד משה פנייה מאחת הקהילות: ראש הקהל מתנשא על הציבור ומשום כך נגרמת מחלוקת בעיר. ביקש הרבי מרבי שמואל לנסוע לשם ולהסדיר את העניין. רבי שמואל שוחח עם ראש הקהילה והפציר בו לעזוב את תפקידו כדי שישרה שלום בעיר. השיב האיש: "אני מרגיש שאם אוותר על התפקיד – אמות". אמר לו רבי שמואל: "והלא פעמיים בכל יום אתה קורא 'קריאת שמע' ומקבל עליך מסירות נפש למען הקב"ה, מסור אפוא את נפשך למען השלום!". שמע האיש לעצתו, עזב את תפקידו והשלום חזר לעיר. מובן שהאיש לא מת מזה.

אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א)

פירש רש"י, למה כתוב גם 'אמור' וגם 'ואמרת?' להזהיר גדולים על הקטנים. דהיינו שכמו שהכהן נזהר לא להיטמא למתים בגיל בר מצווה, כך צריך להזהיר את הקטנים שלא יטמאו למתים. והדרש החינוכי הוא להזהיר את הגדולים על הקטנים, שאם האבות יהיו בסדר עם ה' יעבדו את ה' כראוי – ממילא גם הילדים יהיו בסדר.

אך לפני שאנו מזהירים את הקטנים, צריך להזהיר את עצמנו. כי אם האבא מדבר דברי חול בבית הכנסת, איך הוא יכול להוכיח את בנו באותו נושא או אף בדברים אחרים? ואם ההורים מדברים לשון הרע, איך יוכיחו את בניהם לא לדבר לשון הרע? ואם ההורים כועסים אחד על השני, איך יוכיחו את בניהם לא לכעוס?

מעשה באבא שרדף אחרי בנו ורצה להכותו במקל. בסופו של דבר תפס את ידו של הבן ונתן עליה מכה, אבל הבן היה זריז וסילק את ידו, והאבא קיבל את המכה. ראה זאת רבינו יוסף חיים זצ"ל ושאל את האבא 'מדוע אתה רוצה להכות את בנך?'.
(כתב סופר)

פניני חיים

וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו (כב, כט)

מי שנעשה לו נס וניצל מסכנה, צריך להביא תודה על הטוב שגמלוהו. ואף שהוא שמח כי הצילו ה' מרעה, אך בעצם הענין הוא לא לרצונו. כי טוב יותר היה, לו לא היה בא בכלל לידי סכנה ולא היה צריך לנס. אם כן, אין קרבן תודה לרצון האדם. אבל האמת היא, שצריך האדם לשמוח ביסורים שעברו עליו, כי לא לחנם באו, לו לא היה חוטא. ורק ברחמי וחסדי ה' ניצל. לכן גם כשתכפו עליו יסורים, ישמח בהם ויודה לה' שהענישו בעולם הזה ונתכפרו עוונותיו וכך מצונו בחז"ל ששמחו ביסורים דוד המלך אמר אשרי אשר הגבר תיסרונו ה'. חוה, וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו. שתקבלו באהבה וברצון כל מה שעבר עליכם.

(כתב סופר)

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג, טו)

'וספרתם' מלשון ספירה, היינו זיכור המחשבות וטיהורן כאבן ספיר. 'ממחרת' – כינוי לאמונה, כי אין אדם יודע מה יילד יום מחר, אלא הוא מאמין בבורא שייתן לו מחר חיות וכוח, כשם שהוא מחיה אותו היום. זהו 'וספרתם לכם' – האדם צריך לזכך ולטהר את כל מה שנוגע 'לכם', היינו לגוף ולתאוותיו הגשמיות, זאת 'ממחרת' – בכוח האמונה שהוא מאמין בחי העולמים. (רבי ישראל מרח"ן)

והניף את העומר לפני ה' (כ"ג י"א).

והניף הוא לשון ניאוף, פירוש שאפילו מי שנואף עצמו בעבירה גדולה כזו – את העומר – כשהוא מקושר עם הצדיק – נמחל לו, זה מרומז בתיבת את העומר – רומז על הצדיק, וכמאמרם ז"ל (סנהדרין ק') עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, ועומר מספרו ש"י, ובהתקשרותך עמו אזי תזכה שתהיה לפני ה', ובלבד שלא יוסיף חטא על פשע, וישמור עצמו להבא שלא ישוב לכסלה.

(אור לשמים)

המוציא אתכם מארץ מצרים (כב' לג')

מארץ מצרים מבית עבדים שהוא תכלית שני היציאות שיגמור רק לעתיד לכן ראשי תיבות מארץ מצרים מבית עבדים כמספר 'קץ' וסופי תיבות כמספר 'תקע' מבית עבדים עם האותיות והכולל כמספר בשופר' שהוא תקע בשופר גדול שהוא לעדן קץ במהרה.

(שלחן הטהור)

קול קראלי - 074-7962278

הליכות חיים

האוכל באוטובוס ומסעדה אם כשר לעדות

במקום אחד ואוכל, דלאחר אין קפידא ולתלמיד חכם גם זה אינו שבת.

יותר מזה כתב בשו"ת אפרקסא דעניא (ח"א סימן קעז) לדייק מדברי הרמב"ם, דדוקא באוכל דרך הליכה שהוא דרך רעבתנות מיפסל, משא"כ בעומד ואוכל לא מיפסל, ומ"מ גנאי הוא לת"ח, ובהכי מיירי הירושלמי. וכתב שכבר קדמו בזה בשו"ת הרב"ז (או"ח סימן כא).

וכדעת הרמב"ם פסק בשו"ע (ח"מ לד, יח): הבזויים פסולים לעדות מדבריהם, והם האנשים שהולכים ואוכלים בשוק בפני כל העם. וכתב הסמ"ע (סקמ"ד), אבל כשאנו בפני כל העם, אמרו בגמרא דגנאי הוא לתלמיד חכם לעשות כן, אבל אין אדם נפסל בכך. וכ"ה בערך השלחן (שם סעיף יח): וכן הבזויים פסולים לעדות מדרבנן, והם אנשים שהולכים ואוכלים ברחוב תדיר אכילת קבע בפני כל העם וכו', דכל אלה אין להם תואר אדם אלא כבהמה וכלב.

נפקא לן כמה פירושים בהא דהאוכל בשוק דומה לכלב ופסול לעדות: א. בשחוטף ואוכל [ר"ח]. - ב. שהולך אצל המוכרים וטועם משל כולם מעט מעט כאילו רוצה לקנות מהם [הר"ר אליהו]. - ג. אוכל סעודה דפת דגנאי יותר [ר"ת]. - ד. קובע ואוכל סעודתו בשוק, ולא דוקא פת [רא"ש וטור בסברת ר"ת]. - ה. רגיל הוא לאכול תמיד בשוק דאין לו בושת פנים [ב"ח]. - ו. אוכל בשוק בפני כל העם [ב"י בדעת הרמב"ם]. - ז. הולך ואוכל בשוק ואינו יושב במקום אחד [ב"ח בדעת הרמב"ם].

ומעתה לפי כל הפירושים נראה פשוט, דהאוכל באוטובוס או מסעדה אינו בכלל האוכל בשוק, דמיירי באוכל משלו ולא חטף מחבירו, ואינו רגיל לאכול תמיד בשוק, ולא מיקרי אוכל בשוק בפני כל העם, דרק מקצת בני אדם רואים אותו לאכול, ואינו מהלך באמצע האכילה ולא יושב במקום אחד. - ובפרט באוטובוס או במסעדה מקורה, שהוא מקום סגור אין זה קרוי אוכל בשוק במקום פתוח, ואינו אלא אוכל באולם וכדומה. [ואם כי אין ראוי לאכול במסעדה מצד גדרי הצניעות או כשרות וכו', מ"מ אינו פסול לעדות בזה].

אלא שכבר כתב הרמב"ם (הל' דעות פ"ה ה"ב): כשהחכם אוכל מעט זה הראוי לו, לא יאכלנו אלא בביתו על שלחנו, לא יאכל בחנות ולא בשוק אלא לפי צורך גדול, כדי שלא יתגנה בפני הבריות. - ובגמרא (פסחים מט.) ת"ר, כל ת"ח המרבה סעודתו בכל מקום, סוף מחריב את ביתו, ומאלמן את אשתו ומייתם את גזליו, ותלמודו משתכח ממנו, ומחלוקות רבות באות עליו, ודבריו אינם נשמעים, ומחלל שם שמים ושם רבו ושם אביו, וגורם שם רע לו ולבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות. מאי היא, אמר אביי קרוי ליה בר מחים תנורי, רבא אמר בר מרקיב בי כובי, פירש"י: כדרך הליצנים שמשחקין ומרקדין בחנויות להשקותן בשכרן. - וא"כ אין ראוי לת"ח לאכול במסעדה או אוטובוס שלא יתגנה בפני הבריות, אא"כ יש לו צורך גדול וכדברי הרמב"ם, והכל לפי הענין והמקום.

שאלה: אדם שאוכל באוטובוס או במסעדה פתוחה, האם דינו כאוכל בשוק דפסול לעדות.

תשובת הגאון רבי יקותיאל ליברמן שליט"א בספרי גם אני אודך: מקור הדברים דהאוכל בשוק דומה לכלב מצינו בג' מקומות: (א - בגמרא (קידושין מ):) תנו רבנן האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב, ויש אומרים פסול לעדות. אמר רב אידי בר אבין הלכה כיש אומרים. ופירש רש"י (ד"ה ופסול) האוכל בשוק הואיל ואינו מקפיד על כבודו אינו בוש לזלזל בעצמו וליפסל. - (ב) בירושלמי (מעשרות פ"ג ה"ב): אית תניי תני שאין שבחו של תלמיד חכם להיות אוכל בשוק, כהדא רבי אלעזר בר רבי שמעון הוה אכיל בשוקא, חמתיה רבי מאיר, אמר ליה בשוקא את אכיל ובטל גרמיה [הפסיק עצמו ולא אכל עוד שם, פני משה]. - (ג) במסכת כלה (פרק י'): האוכל בשוק חברו של כלב. והני מילי בנהמא ומידי דרעבתנותא, אבל מידי אחרינא לא.

והקשו התוס' (קידושין שם ד"ה ויש) אהא דאמרו בגמרא דהאוכל בשוק דומה לכלב, מדאמרין בירושלמי אין שבח לתלמיד חכם לאכול בשוק, משמע דלאחר אין קפידא. ופירש רבינו חננאל, דהכא במאי עסקינן בשחוטף ואוכל. והר"ר אליהו מפרש, כגון שהלך אצל המוכרים וטועם משל כולם מעט מעט כאילו רוצה לקנות מהם, וניחא השתא שקורין כלב שדומין לכלב אוכל כאן מעט וכאן מעט. ור"ת פירש, דאוכל בשוק היינו שאוכל סעודה דפת, דגנאי יותר. - והרא"ש (שם סימן סה) כתב סברת ר"ת ולא הזכיר פת, אלא כתב כך: ור"ת פירש, דהאי אוכל בשוק היינו כשאוכל שם סעודתו.

ויש לדייק בדברי ר"ת שהזכיר סעודה דפת, דסגי שאוכל פת בעלמא בשוק בלא סעודה, דגם אז פסול לעדות. - אמנם הטור (ח"מ סימן לד) כתב, וז"ל: "האוכל בשוק פסול לעדות מפני שאין לו בושת פנים ואינו חושש להעיד, ופירש ר"ח דוקא בחוטף ואוכל, ור"ת פירש דוקא בקובע סעודתו בשוק". וזהו כדברי אביו הרא"ש ז"ל.

וכתב הב"י, דהרא"ש וטור דרך אחר להם בסברת ר"ת, דהאוכל בשוק היינו קובע סעודתו בשוק, ולא סגי בפת גרידא, וכן ה"ה איפכא כשאוכל סעודה קבועה בלא פת, ג"כ פסול לעדות. - ועיין ב"ח, דמה שכתוב בטור "סעודותיו" דמשמע ברגיל לקבוע, הוא טעות סופר, אלא צריך להיות סעודתו, ואפילו בפעם אחת נמי פסול כיון דסועד בקבע. והב"ח כתב, דכדברי רש"י נראה עיקר, דאפילו כשאנו חוטף ואוכל ג"כ פסול לעדות, ומה שקשה מדברי הירושלמי שהקשו התוס', תירץ הב"ח, דהיינו דוקא כשרגיל הוא תמיד לאכול בשוק דאין לו בושת פנים, והך דירושלמי אינו אלא באקראי בעלמא, ואפילו הכי אין שבח לתלמיד חכם לאכול בשוק אפילו אכילת עראי או שתיית עראי כגון יין שרף, אבל לאחר אין קפידא.

והנה ברמב"ם (הל' דעות פ"א ה"ה) כתב: וכן הבזויין פסולין לעדות מדבריהם, והם האנשים שהולכין ואוכלין בשוק לפני כל העם. ועיין כסף משנה וב"י (ח"מ סימן לד) שרבינו סובר, דהא דאמרין פסול לעדות היינו באוכל בפני כל העם, אבל אם אוכל בשוק שאין בו רוב עם אלא קצת עוברים ושבים, לא מיפסיל משום הכי, והיינו ההיא דירושלמי מ"מ אינו שבח לת"ח.

וכתב על זה הב"ח דלא נהירא לחלק בין בשוק בפני כל העם, ובין בשוק דליכא אלא קצת עוברים ושבים, אלא כל שוק שוה כיון דרבים בוקעין בו ולא נאמרו דברי רז"ל לשיעורים. ולכן פירש דברי הרמב"ם, דמשמע מדבריו שכתב "הולכין ואוכלין", דאינו פסול לעדות אלא בדאית ביה תרתי, דאוכל בשוק לפני הכל, וגם בשעת אכילה הולך ואוכל ואינו יושב במקום אחד, והך דירושלמי אינו אלא ביושב בשוק

מזלא טבא וגדיא יאה

לעורך המדור מזכה הרבים הנודע לשו"ת הרה"ג **גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א** מו"צ בק"ק קראלי ומרבני רחובות ומח"ס גם אני אודך ולבנו הרב שלמה שליט"א **להולדת הנכד/הבן**

י"ה שירו רוב נחת ותענוג דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

לעילוי נשמת

הרה"ח **נתן צוקר זצ"ל**
בן הרה"ח יחיאל מאיר זצ"ל
נלב"ע ד' אייר תשפג
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

מרת **חנה הענא ע"ה**
בת הרב **דוד הכהן בטלמן זצ"ל**
א"ח בזו"ש הגה"צ לוי רבינוביץ זצ"ל
נלב"ע ב' אמורי אייר תשפג
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

רבינו הגדול

הגה"ק **יצחק צבי משה זצ"ל**
בן רבינו **אביגדור מוזס זצ"ל**
מקראלי

נלב"ע ד' טבת תשעט
זכותו יגן עלינו ועכ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הרבנית **רייזל רוט ע"ה**
בת הרב **שמואל אהרן זצ"ל**
נלב"ע יז טבת תשפג
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הגה"צ **משה וועבר זצוק"ל**
בהרה"צ **מרדכי זצ"ל**
נלב"ע יב כסלו תשפא
ת. נ. צ. ב. ה.